

Nr 115.

Av herr **Löfgren**, om ytterligare anslag till arvoden åt
rättsbildade biträden vid häradsrätterna.

Frågan om ordnande av de rättsbildade domsagobiträdenas avlöningsförhållanden väntar allttjämt på sin lösning. Ännu tjänstgör i domsagorna ett stort antal unga jurister, vilka icke åtnjuta någon avlöning för sitt arbete, ehuru detta arbete är nödvändigt för rättsskipningen. Vådorna härav ligga i öppen dag. Obemedlade unga jurister avhållas i många fall från att fullgöra den tingstjänstgöring, som allttjämt är ett första nödvändigt steg på domarebanan, men som tidigare dessutom betraktats såsom en för all slags juridisk verksamhet värdefull förberedelse. Efter de förändringar, som under senare år vidtagits i fråga om villkoren för »tings sittningen», erbjuder denna icke samma lockelse som förut för det stora antal unga jurister, som vid avslutandet av sina universitetsstudier stå inför valet av levnadsbana och i en fullständig tingstjänstgöring sågo en allmänt erkänd »merit» för olika praktiska arbetsområden. Men har sålunda tingstjänstgöringen allt mera fått karaktären av att allenast utgöra ett led i domarkarriären framträder det som än mer oskäligt och med hänsyn till domarkårens allsidiga rekrytering äventyrligt att för utförande av ett nödvändigt arbete använda sig av helt oavlönad arbetskraft.

Frågan har varit föremål för vissa utredningar inom justitiedepartementet, men dessa ha runnit ut i sanden. Vid 1935 års riksdag väcktes en motion i ämnet (II: 6). I anledning av densamma yttrade statsutskottet i utlåtande nr 129, vilket godkändes av riksdagen, följande:

»Vad härefter angår motionen II: 6 har utskottet inhämtat, att frågan om de å domsagans kansli anställda rättsbildade biträdenas avlöningsförhållanden är föremål för uppmärksamhet inom justitiedepartementet samt att densamma upptagits till behandling före nämnda promemoria. Sålunda hava uppgifter infordrats rörande, bland annat, det antal biträden av angivet slag, som hovrätterna efter häradshövdingarnas hörande funne minst erfordras för behörig skötsel av varje inom dess domvärjo belägen domsaga. Enligt uttalande i promemorian vore avsikten, att samtliga de rättsbildade biträden, som oundgängligen krävdess för domsagornas behöriga skötsel, skulle erhålla avlöning, huvudsakligen utgående av statsmedel. Då den av motionärerna åsyftade frågan sålunda är under överbägande inom justitiedepartementet, har utskottet ansett, att motionen II: 6 ej bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet har endast velat uttala, att blivande förslag i ämnet i princip bör så utformas, att kostnaderna för de nya biträden, som befinnas erforderliga för domsagornas skötsel utöverb dem, som för närvarande finnas anställda, icke må drabba häradshövdingarna.»

Man hade väntat att justitieministern, som städse visat stort intresse för de unga juristernas förhållanden, skulle nu upptagit även denna fråga till en mera allmängiltig lösning. Tyvärr har så icke blivit fallet utan har i statsverkspropositionen, andra huvudtiteln punkt 20, sid. 59—64, frågan ställts på framtiden, ehuru departementschefen framför starka skäl för befogenheten av kravet på skälig avlöning åt domsagonotarierna. Det enda som föreslås är anslag till 20 nya andrenotariearvoden. Men kostnaderna för dessa arvoden ha, tvärt emot statsutskottets av riksdagen godkänt uttalande, förklarats skola fördelas mellan staten och häradshövdingarna. Något bärande skäl för denna ståndpunkt anföres icke vare sig i departementschefens yttrande eller i de uti propositionen återgivna utlåtandena.

Att, såsom i dessa antydes, det skulle vara erforderligt, innan staten tar ännu ett steg i riktning mot ett fullgörande av sina skyldigheter i förhållande till domsagonotarierna, avvakta lösningen av det synnerligen svåra spörsmålet om sportelsystemets ersättande med fasta löner för häradshövdingarna, förefaller icke rimligt.

I propositionen meddelas att hovrätterna beräknat, att i domsagorna skulle erfordras ytterligare 36 andrenotarier samt 52 juridiskt bildade biträden med något lägre avlöning, benämnda notarieaspiranter. I en i november 1935 inom justitiedepartementet utarbetad promemoria har föreslagits, att samtliga de nya biträdena skulle benämnas notarieaspiranter. Dessa skulle indelas i två arvodesgrupper. Kostnaderna för dessa notarieaspiranters avlöning skulle uppgå till 120,000 kronor.

Denna inom departementet föreslagna anordning synes — så när som på den onödiga omdöpningsen till »aspiranter» — vara lämplig. Den synes skola utöver den för 20 nya andrenotarier beräknade kostnaden av 20,000 kronor, betinga en merkostnad av 100,000 kronor. Denna kostnad synes synnerligen väl motiverad. Härigenom gottgöres i någon mån en mångårig oförrätt mot de unga juristerna, och möjlighet öppnas för en på demokratiska principer grundad rekrytering av domarkåren. Om därav på samma gång följde, att tingstjänstgöringen i viss utsträckning alltjämt bibehölls som en för jurister i allmänhet gemensam utbildnings- och prøvotid, så vore detta en ytterligare fördel för rättsskipningen i dess helhet. Det erinras särskilt om, att den reform, som är under utarbetande, ställer stora krav även på advokaterna.

En omständighet, som kan utgöra ett särskilt skäl att staten vidkännes denna utgift för domstolsväsendet, är att, enligt vad i propositionen å sid. 68 framhålles, staten gör en årlig vinst av 150,000 kronor genom den förhöjda stämpelskatt, som infördes i sammanhang med in-teckningsförnyelsernas avskaffande. Det kan icke anses ur vägen att denna vinst som tillfaller staten i sammanhang med domstolarnas verksamhet till någon del användes till båtnad för rättsväsendet.

I propositionen (sid. 64) göres ett uttalande, att det bör övervägas att av den såsom kompetenskrav för fiskalsförordnande föreskrivna treåriga domsagotjänstgöringen viss minimitid, förslagsvis två år, skall avse anställning såsom statavlönad notarie. En sådan bestämmelse skulle emellertid särskilt

för vissa domsagor föranleda en alltför lång tjänstgöringstid. För närvarande är det ingalunda ovanligt, att notarie får tjänstgöra i domsaga utan lön i två år. En sådan notarie skulle sålunda, om nämnda bestämmelse godtoges, nödgas tjänstgöra i domsaga i 4 år, om han ville förvärva kompetens för fiskalsförordnande. Detta förefaller orimligt. Vidare torde en dylik föreskrift krappast leda till det åsyftade målet — önskvärd utjämning av antalet notarier i de olika domsagorna och jämn tillgång på notarier i de mera avlägset belägna domsagorna. Resultatet skulle i stället efter all sannolikhet bli, att ett ökat antal unga jurister helt avstode från tingssittningen och i stället omedelbart kastade sig in på advokatbanan eller andra arbetsområden, där man påräknade att få någon ersättning för arbetet. Svårigheten att för domarbanan förvärva fullgoda krafter skulle härigenom ytterligare växa. Bestämmelsen i fråga bör därför antingen icke träffas eller också avsevärt modifieras, exempelvis till att avse en tid av 1 år.

På grund av det anförda tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen ville till bestridande av arvoden åt rättsbildade biträden i domsagorna utöver tidigare beviljade anslag anvisa ett belopp av 120,000 kronor samt i den under andra huvudtiteln upptagna avlöningsstaten för häradsrätterna göra de ändringar, som föranledas av detta förslag.

Stockholm den 23 januari 1936.

Eliel Löfgren.

